

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

МАТЕРІАЛИ
Українсько-російської
школи-конференції молодих учених

26-29 березня 2014 року

ДОНЕЦЬК

Матеріали Українсько-російської школи-конференції молодих учених «Сучасні дослідження мови та літератури» (26–29 березня 2014 року) / Ред. колегія В. Д. Каліушенко (відп. ред.), О. В. Клименко, Ш.Р. Басиров, О. В. Материнська, Л. М. Ягупова, О. С. Ананченко. — Донецьк : ДонНУ, 2014. — 292 с.

До збірника включені тези доповідей учасників Українсько-російської школи-конференції молодих учених «Сучасні дослідження мови та літератури» (26–29 березня 2014 року). Рекомендовано викладачам, науковим співробітникам, аспірантам, студентам старших курсів.

Редакційна колегія:

Каліушенко В.Д. – доктор філологічних наук, професор (головний редактор)

Клименко О.В. – кандидат філологічних наук, доцент (відповідальний секретар)

Басиров Ш.Р. – доктор філологічних наук, професор

Материнська О.В. – доктор філологічних наук, професор

Ягупова Л.М. – доктор філологічних наук, професор

Ананченко О.С. – кандидат філологічних наук, доцент

ЗМІСТ

Ананченко Олена, к.філол.н., доц. (<i>Донецьк</i>)	Семантика лексичних одиниць на позначення релігійних споруд в англійській та українській мовах	12
Андрушенко Елена, к.філол.н., доц. (<i>Житомир</i>)	Диакронические исследования в теории информационной структуры предложения	15
Баранова Светлана, к.філол.н., доц., Серженко Галина, магістр (<i>Сумы</i>)	Роль маркеров негации в процессе терминологизации	17
Басыров Шамиль, д.філол.н., проф. (<i>Донецьк</i>)	Словообразование глаголов с рефлексивным комплексом в индоевропейских языках	20
Безво Галина, аспірант (<i>Київ</i>)	Тематична класифікація концептуальної сфери «екологія» в англійській та українській мовах	22
Беспамятний Лилия, асистент (<i>Севастополь</i>)	Семантические типы двухкомпонентных субстантивных композитов в терминосистеме кораблестроения немецкого языка	25
Бессонов Никита, преподаватель (<i>Донецьк</i>)	Методика сопоставительного описания семантики и структуры каузативных конструкций с глаголами-связками в английском и украинском языках	28
Бикина Дарья, студент, Виноградова Ольга, к.філол.н., доц., Кашкин Егор, к.філол.н., доц. (<i>Москва</i>)	Качественные признаки 'глухой' и 'слепой': перспективы построения типологии	31
Бистров Яків, к.філол.н., доц. (<i>Київ</i>)	Фреймовий вимір біографічного наративу: теоретичний аспект	33
Бігун Вікторія, аспірант (<i>Київ</i>)	Стереотип як лінгвоментальне явище (на матеріалі англійських та українських паремій із семантикою на позначення віку людини)	37
Білецька Олена, к.філол.н., доц. (<i>Донецьк</i>)	Особливості з'єднувальних елементів у складі іменникових трикомпонентів у середньо-верхньонімецькій мові	40

Борисов Олексій, к.філол.н., доц. (<i>Чернігів</i>)	Графіко-фонетичні та морфологічні стилістично марковані засоби комунікативного впливу в британських та українських блогах	43
Боровик Олена, Аспірант (<i>Суми</i>)	Статус народних прислів'їв	46
Брозголь Ольга, преподаватель (<i>Донецьк</i>)	Лексические и грамматические средства выражения вежливости в немецком языке	48
Верещак Юлія, Викладач (<i>Кіровоград</i>)	Дивергентні риси варіювання голосних у структурах слів (на матеріалі британської та австралійської вимовних норм)	50
Вишнякова Софія, аспірант (<i>Донецьк</i>)	Особенности значения компонента AGE во фразеологических единицах с градуальной семантикой	52
Воробйова Оксана, к.філол.н., доц. (<i>Донецьк</i>)	Мотиваційні відношення у складі англійських фразових дієслів	56
Галицкая Евгения, преподаватель (<i>Донецьк</i>)	Этическая составляющая пьесы Т. Стоппарда «Профессиональная ошибка»	58
Галка Ілья, магістр (<i>Донецьк</i>)	О лингвистической репрезентации Европы в национальных газетных дискурсах	61
Голубицкая Ксения, преподаватель (<i>Донецьк</i>)	Художественный ритм в романе Вирджинии Вулф «Волнь»	65
Горденя Карина, преподаватель (<i>Донецьк</i>)	Гендерные предпочтения в выражении коммуникативного подчинения в английских, русских и украинских пьесах	68
Гошилик Володимир, к.філол.н., доц. (<i>Івано-Франківськ</i>)	Структура граматичної категорії часу в сучасній англійській мові	71
Гошилик Наталія, к.філол.н., доц. (<i>Івано-Франківськ</i>)	Публіцистика як реєстр дискурсу	74
Гречихіна Наталія, аспірант (<i>Кіровоград</i>)	Критерії опису дефініцій у навчально-науковому тексті	75
Гривевська Крістіна, аспірант (<i>Донецьк</i>)	Прикметники з семантичним компонентом «більше норми» в англійській мові	77

Статус народних прислів'їв

Мова – це вербальна скарбниця нації, найбільш експліцитний, з відомих нам видів комунікативної поведінки, засіб передачі думки, яку він «упаковує» в якусь мовну структуру (Маслова 2008: 4). Протягом століть у ній препаруються, шліфуються найкращі зразки народного досвіду і людської думки, ідеали моральності, які виражені в дивовижну по своїй стислості форму прислів'їв. У фольклорних текстах аналізуються теми моральності, мужності та боягузтва, правди та брехні, любові та ненависті, радості та засмучення, добра та зла, які (теми) омовлюються в різних жанрах (Юніна 2011: 77).

Об'єкт дослідження – народні прислів'я в англійській мові, *предмет* – їх прагматико-семантичні аспекти. *Актуальність* теми дослідження зумовлюється тенденціями сучасної лінгвістики до вивчення системно-функціональної природи комунікативних одиниць. *Матеріалом дослідження* слугували фразеологічні, тлумачні словники, збірники прислів'їв, а також електронні ресурси з релевантної тематики. Концептуальним підґрунтям роботи стали праці В. І. Карабана, В. І. Карасика, О. В. Куніна, В. А. Маслової, Г. Л. Пермякова, М. В. Піменової, Л. С. Піхтовнікової, В. О. Самохіної, С. О. Швачко та інших. Завдання дослідницького аналізу розв'язуються шляхом використання дискурсивного, дистрибутивного, дефінітивного, контекстуального, пояснювального методів. *Мета* роботи полягає в дослідженні прислів'їв з негативним наповненням.

У науковій лінгвістичній картині світу представлена класифікація прислів'їв за структурою та тематикою паремійного фонду (Пермяков 1988: 11, 80, 12). При цьому виокремлюються теми морального (ПРАВДА, ІСТИНА, БРЕХНЯ, СОВІСТЬ), емоційного (ЩАСТЯ, РАДІСТЬ) та соціального характеру (ДРУЖБА, ВОЛЯ, ВІЙНА) (Маслова 2008: 232, 243, 179). Тема омовлення прислів'їв негативного наповнення представлена в дослідженнях недостатньо.

Прислів'я – це мініатюрний художній твір, зміст та афористична сила якого породжуються його конденсованою

образністю та особливостями ритмомелодійної структури (Дубенко 2004: 10).

Прислів'я – короткий вислів, притча, іносказання, життєвий вирок, ходячий розум народу, який переходить в приказку або простий зворот мови і само за себе говорить (Даль 2007: 274). Пор.: *A proverb is an ornament to language; As the country, so the proverb; A proverb is to speech what salt is to food; Proverbs are mental gems gathered in the diamond fields of the mind; A man's life is often builded on a proverb; Proverbs are the children of experience; Proverbs are the lamps to words; There is no proverb which is not true* (Електронний ресурс, 8); *К слову йде й прислів'я; Не всяка пословиця при всіх говориться, Пословиця в своєму краї пророчиця;* (Жайворонок 2006: 483); *Поговірка – квітка, пословиця – ягідка; 3 пословиці, як і з пісні, слова не викинеш; На пословицю нема ні суда, ні розправи; Пословиці ні обійти, ні об'їхати; Пословиця вік не зломиться* (Електронний ресурс, 7).

Прислів'я семантизують тему добра з однієї сторони, та зла, з іншої. Пор.: *Bad to do evil, but worse to boast of it; A good word costs no more than a bad one; Kindness is the noblest weapon to conquer with; A man's true wealth is the good he does in the world; Не можна зробити зло іншому, не зробивши зла собі; У болоті доброї води не напиться; Добре серце краще за будь-який титул; Добро, що робиш іншим, завжди повертається* (Дубенко 2004: 87-89, 90, 91, 90, 89, 88).

В пареміях відображена історія народу, його свідомість та мораль. Вони семантизують тему настанов, повчання, виступають регуляторами позитивного та негативного. Полярні ідеї, образи, явища типу ЖИТТЯ – СМЕРТЬ, ЛЮБОВ – НЕНАВИСТЬ, ДРУЖБА – ВОРОЖНЕЧА є базовими одиницями прислів'їв. Пор.: *Not living well isn't living at all; They that live longest, see most; We only live once; Absence makes the heart grow fonder; Better a dinner of herbs where love is than a stalled ox where hate is; The greatest hate comes from the greatest love; A friend in need is a friend indeed; A friend's envy is worse than an enemy's hatred; Friends may meet, but mountains never greet; Життя прожити – не поле перейти; Життя – це свічка на вітрі; Важливо не скільки ти проживеш, а як ти проживеш; Кого люблю, того й терплю; Насильно милим не станеш; Велика ненависть породжується*

великою любов'ю; Заздрість друга гірша за ненависть ворога; При добрій годині всі куми й побратими а при лихій – нема й родини; Пробуй золото вогнем, а дружбу – грішми (Дубенко 2004: 120, 120, 121, 183, 183, 184, 100, 101, 101, 119, 119, 118, 183, 185, 184, 101, 100, 103).

Як експресивні одиниці мови, прислів'я виконують прагматичну, регулятивну функцію. Негативна конотація об'єкта дослідження включає актуалізацію прагматичного ефекту. Перспективним вважаємо вивчення поверхневих і глибинних структур народних прислів'їв стосовно їх лексемного та семантичного наповнення.

Література

Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка. В 4 тт. Т.3: П–Р. – М.: ОЛМА Медиа Групп, 2007. – 576 с.

Дубенко О. Ю. Англо-американські прислів'я та приказки. Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. – 416 с.

Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник. – К.: Довіра, 2006. – С. 482-483.

Июшина А. А. Английские пословицы и поговорки как «Свод народной премудрости» // Иностранные языки в школе. – М.: Московский городской педагогический университет, 2011. – № 3. – С. 77-80.

Маслова В. А. Когнитивная лингвистика: учеб. пособие / В. А. Маслова. – 3-е изд., перераб. и доп. – Минск: ТетраСистемс, 2008. – 272 с.

Пермяков Г. Л. Основы структурной паремиологии. – М.: Наука, 1988. – 236 с.

Філологічна скарбничка [Електронний ресурс] – Режим доступу:
http://vprava.at.ua/publ/pozaklasna_robota/dopomizhni_materiali/prisliv_39_ja_i_prika_zki_na_temu_quot_dumka_i_mova_dosvid_ta_znannja_quot/11-1-0-6

Proverbs about Proverbs [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://www.bartleby.com/346/3.html>.

Брозголь Ольга, викладач

Донець, Донецький Національний Університет

Лексические и грамматические средства выражения вежливости в немецком языке

1. Категория вежливости не всегда четко связана с функционированием определенных лексических средств в речи. Она может быть выражена имплицитно, но ощущаться говорящими и слушающими. Например, многие исследователи отмечают, что «индикаторы» вежливости как таковые в лингвистике отсутствуют (Erndl 1998: 48). В классических